

N:o 21.

Ank. till Riksd. kansli den 24 februari 1899, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af kronolägenheten Stora Strandåker n:o 3 i Gotlands län samt förvärfoande för Visby hospitals räkning af dervarande länslasarets byggnader m. m.

(I. A.)

Med åberopande af bilagdt utdrag af protokoll öfver ecklesiastik-ärenden har Kongl. Maj:t i en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 12) af den 30 december 1898 föreslagit Riksdagen att

dels medgifva, ej mindre att den kronan tillhöriga indragna hospitalslägenheten Stora Strandåker n:o 3 invid Visby stad med en areal af 2 hektar 60,1 ar finge för uppförande derstädes af nytt länslasarett till Gotlands läns landsting försäljas mot en köpeskillning af 1,443 kronor, med rättighet för landstinget att tillträda lägenheten å den dag, Kongl. Maj:t funne godt bestämma, samt under vilkor att landstinget å tillträdesdagen till länets ränteri inlevererade köpeskillingen afvensom framdeles, der så påfordrades, låte uppsätta och underhålla stängsel omkring ifrågavarande område mot kronans mark, än afven att för blifvande länslasarets behof

finge afgiftsfritt anläggas och, för den tid sådant kunde vara erforderligt, nyttjas vattenledning genom kronolägenheten S:t Görans kyrkogård n:o 11 eller S:t Görans betning,

dels ock på extra stat för år 1900 anvisa ett belopp af 28,000 kronor till förvärfvande af de landstinget tillhöriga byggnader och tomter, som nu användes för länets lasarets och kurhus' behof, att dermed förbättra och utvidga Visby hospital.

Af förenämnda statsrådsprotokoll inhemtas, att hospitals- och lasaretsdirektionen i Visby, enligt bemyndigande af Gotlands läns landsting, hos Kongl. Maj:t gjort framställning om inlösen för Visby hospitals räkning af dervarande länslasarets byggnader samt om upplåtelse till landstinget, för uppförande af nytt lasarett, utaf den kronan tillhöriga lägenheten Stora Strandåker n:o 3 vid Visby stad, öfver hvilken framställning vederbörande sig yttrat.

Af handlingarna i ärendet inhemtades hufvudsakligen följande.

Uppå Rikets Ständers vid riksdagen 1828—1830 gjorda anhållan, att till uppförande af en ny lasaretsbyggnad i Visby måtte få användas Visby hospitals af ålder donerade inkomster, hade Kongl. Maj:t genom bref den 30 december 1830 uppdragit åt hospitalsföreståndare och lasaretsdirektion att anskaffa de till »ny hospitals- och lasaretsbyggning i Visby» erforderliga medel mot ersättning successive af Visby hospitals öfverskottsmedel, i den mån de hunne inflyta. På grund häraf hade utaf nämnda så kallade öfverskottsmedel — utgörande belopp, hvarmed hospitalets inkomster öfverskjutit dess utgifter — till byggande af det nuvarande, i hospitalets närhet å för båda anstalterna gemensamma tomtplatser uppförda lasarettet under åren 1831—1838 utgått tillsammans 37,258 kronor 25 öre, hvaremot Gotlands läns landsting, som efter landstingsinstitutionens genomförande öfvertagit lasarettets underhåll, af landstingets medel bekostat så väl tillbyggnad till som åtskilliga förbättringar å lasarettet, hvilka kostnader enligt vederbörande räkenskaper för åren 1876—1894 utgjort tillhopa 26,546 kronor 65 öre.

Efter det vid 1885 års landsting fråga väckts om uppförande af nytt lasarett, hade den för hospitalet, lasarettet och kurhuset gemensamma direktionen, jemte tre af landstinget dertill utsedde ledamöter, till 1886 års landsting inkommit med uppgjort förslag till byggande af nytt lasarett med kurhus på en å stadens område norr om stadsmuren belägen tomt. Med afseende derå, att nuvarande lasaretsbyggnaderna skulle efter uppförande af det nya lasarettet blifva för sitt ändamål onyttiga, hade direk-

tionen tillika hos Kongl. Maj:t hemställt om beredande af anslag, i syfte att nämnda byggnader, hvilkas värde då uppskattats till 47,000 kronor, måtte af kronan inlösas till hospitalets utvidgande. Enligt beslut den 31 december 1886 hade Kongl. Maj:t emellertid icke funnit skäl att till denna framställning lemna bifall, i anledning af hvilket beslut frågan om lasarettets nybyggnad äfven fått förfalla.

Vid 1895 års landsting hade denna fråga å nyo upptagits, dervid landstinget — med hänsyn till de vid det nuvarande lasarettet lådande väsentliga brister, såsom särskildt allt för ringa vattentillgång och otillräckligt utrymme m. m., samt under antagande att kronan icke skulle finnas obenägen att för hospitalets räkning förvärfva lasarettets tomt och byggnader — beslutit bemyndiga lasarettsdirektionen att med vederbörande inleda underhandlingar om försäljning till kronan, för hospitalets utvidgande, af nämnda tomt och byggnader, samt att anskaffa ritningar och kostnadsförslag till uppförande af tidsenligt lasarett vare sig på den kronan tillhöriga indragna hospitalslägenheten Stora Strandåker n:o 3, hvilken, efter det den förut föreslagna tomten dåmera blifvit för annat ändamål upptagen, af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet angifvits såsom den mest tjenliga platsen för det nya lasarettet, eller ock på annan lämplig befunnen tomt, som kunde erhållas, äfvensom att i öfrigt anskaffa erforderlig utredning.

Med anledning häraf hade hospitals- och lasarettsdirektionen till en början låtit dels anställa värdering å nuvarande lasarettbyggnaderna, vid hvilken värdering, som hållits af rådmannen K. G. Tiberg med biträde af stadsingenjören F. Valgren och byggmästaren N. Pettersson, nämnda byggnader med tillbehör af fast egendoms beskaffenhet uppskattats till 56,000 kronor, dels ock, med beräkning att för lasarettbyggnadens apering till hospitalets behof skulle derstädes anordnas bostadslägenheter för hospitalets läkare och syssloman, genom bemålde Pettersson uppgöra kostnadsförslag till de för sådant ändamål nödiga förändringar i husets inredning, dervid dessa förändringar beräknats kräfva en utgift af 3,128 kronor. På direktionens uppdrag hade derjemte landtbruksingenjören C. A. Sylvan upprättat förslag till anläggande af vattenledning till den såsom tomt för nya lasarettbyggnaden ifrågakända lägenheten Stora Strandåker, för hvilken anläggning direktionen hos stadsfullmäktige i Visby redan utverkat sig rätt att disponera åtskilliga vattenkällor å stadens mark i närheten af den hospitalssysslomannen på lön anslagna kronolägenheten S:t Görans betning äfvensom att anordna cistern och rörledningar å stadens mark.

Å omförmälda lägenhet Stora Strandåker, hvilken blifvit för statsverkets räkning utarrenderad för tiden till midfastan 1898, hade den 17 december 1895 af tillförordnade domänintendenten M. Leo Bäckström med biträde af två uppskattningsmän hållits behörig värdering för lägenhetens förnyade utarrendering eller försäljning, dervid lägenheten, som låge invid hafvet omkring 300 meter från den så kallade Norderport och enligt värderingsinstrumentet bestode uteslutande af åker utaf mycket dålig beskaffenhet till vidd af 2 har 60,1 ar samt vore bevillningstaxerad till 800 kronor, åsatts ett arrendevärde af endast 40 kronor, men, i betraktande af sitt vackra och sunda läge, ansetts kunna för användning till tomtplatser, och i jemförelse med hvad andra närbelägna områden vid nyligen skedda försäljningar betingat, eller i medeltal 555 kronor för hektar, skattas till högst samma saluvärde eller 1,443 kronor.

Efter sålunda föregången utredning hade direktionen i skrifvelse den 21 december 1895 anhållit, det Kongl. Maj:t måtte dels bestämma, om och på hvad vilkor det nuvarande länslasarettets byggnader med dertill hörande andel i de gemensamma lasarett- och hospitalstomterna i Visby kunde för hospitalets räkning förvärfvas, dels ock, under förutsättning att landstinget antog de vilkor, som af Kongl. Maj:t kunde varda bestämda i afseende å inlösen af det nuvarande lasarettet, låta förut omförmälda till tomtplats för nytt lasarett föreslagna lägenheten Stora Strandåker n:o 3 af landstinget utan föregående auktion inköpas för värderingssumman 1,443 kronor, med lasarettet kostnadsfritt medgifven rätt till anläggande och nyttjande af vattenledning genom S:t Görans betning. Af direktionen hade härvid framhållits, hurusom, efter hvad landstingets förhandlingar otvetydigt angåfve, frågan om uppförande af nytt länslasarett svårligen inom en beräknelig framtid kunde bringas till lycklig lösning, med mindre än att landstinget erhöle skäligen ersättning för den nuvarande lasarettbyggnaden, hvilken, såsom uppförd på en för hospital och lasarett gemensam tomtplats, icke kunde till enskild person föryttras. Vidare hade anförts, bland annat, att direktionen icke tvekade att tillstyrka lasarettbyggnadernas inköp för hospitalets räkning till deras, på sätt förut omförmälts, uppskattade värde af 56,000 kronor, ehuru detta öfverstege så väl taxeringsvärdet 48,000 kronor som brandförsäkringsvärdet 47,950 kronor. Dessa byggnader kunde nemligen blifva hospitalet till stort gagn och måste, åtminstone delvis, när den nuvarande med åtskilliga olägenheter förenade gemensamheten i de båda inrättningarnas förvaltning förr eller senare upphörde, blifva omistliga för hospitalet,

som genom deras förvärfvande skulle erhålla så väl ökad utrymme i allmänhet som åtskilliga egna ekonomilokaler och andra lägenheter, som det nu saknade, jemte det bostäder för hospitalets läkare och syssloman der skulle kunna med några förändringar beredas. Den, på sätt förut angifvits, för dessa förändringar beräknade kostnad af 3,128 kronor kunde sannolikt anses ungefär motsvara värdet af lasarettets andel i de gemensamma tomterna, hvilkas sammanlagda areal utgjorde 56,860 kvadratfot. För nya lasarettbyggnaden hade direktionen dessutom icke kunnat finna annan mera lämplig plats i stadens närhet än den nu ifrågavarande lägenheten Stora Strandåker, särskildt med hänsyn till den viktiga frågan om anskaffande af fullt tillräcklig vattentillgång för det nya lasarettets behof, i hvilket afseende, efter hvad gjorda undersökningar gifvit vid handen, för den nu föreslagna platsen erbjödes betryggande utväg genom anläggande dit, på sätt landbruksingeniören Sylvans förenämnda förslag afsåge, af en vattenledning, hvilken emellertid, såsom af den till Sylvans förslag hörande karta framginge, icke skulle kunna komma till stånd och medföra påräknadt gagn, med mindre än att å kronans sida, jemte upplåtelse af sagda tomtplats, äfven i afseende å den af hospitalssysslomannen disponerade kronolägenheten S:t Görans betning medgäfvos direktionen enahanda rätt, som direktionen redan utverkat i afseende å stadens mark.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som till Kongl. Maj:t öfverlemnadt direktionens förevarande framställning, hade dervid tillstyrkt bifall till densamma, så i ena som i andra hänseendet. Deremot hade medicinalstyrelsen i skrifvelse den 30 mars 1896, hvad anginge frågan om lasarettbyggnadernas förvärfvande åt hospitalet för den af direktionen föreslagna summan af 56,000 kronor, uttalat sig i motsatt rigtning och i sådant afseende andragit hufvudsakligen, att de fördelar, som af direktionen ansetts skola genom byggnadernas nu ifrågasatta inlösen beredas hospitalet, ej motsvarade de dryga kostnaderna. Visby hospital kunde för närvarande bättre än hvad förhållandet vore med hospitalen i öfriga landsdelar fylla sin uppgift. Först om befolkningen på Gotland betydligt förökades och behofvet af utvidgad hospitalsvård skulle göra sig kämbart, blefve ett åtskiljande af hospital och lasarett en nödvändighet äfven för hospitalet, såsom fallet nu ansetts vara med lasarettet. Med anledning af denna möjlighet kunde det anses välbetänkt att i tid försäkra sig om lasarettbyggnadernas förvärfvande, under förutsättning att de kunde få öfvertagas mot erläggande till landstinget af skälig ersättning eller den summa, som landstinget användt för lasarettets utvidgning och förbättring,

så vidt denna utvidgning och förbättring kunde vara till gagn för hospitalsvården. Då lasaretsbyggnaderna år 1886 erbjudits statsverket för endast 47,000 kronor, och något skäl icke angifvits, hvarför desamma nu borde betinga ett så mycket högre lösningspris som det föreslagna; då vidare lasarettets hufvudbyggnad vore uppförd på hospitalets tomt och för hospitalets medel på en tid, när hospitalets och lasarettets ekonomiska förhållanden redan varit från hvarandra skilda; och då länet visserligen kunde anses hafva genom anslaget till lasarettets uppförande erhållit nyttjanderätten till detsamma, så länge byggnaden användes för länets lasaretssjukvård, men icke eganderätt till mera än det, som landstinget bekostat. hade medicinalstyrelsen icke kunnat dela direktionens mening om det skäligen deruti, att lösen för lasaretsbyggnaderna skulle utgå med ett så högt belopp som det ifrågasatta af 56,000 kronor. I afseende på frågan om det nya lasarettets förläggande till lägenheten Stora Strandåker hade medicinalstyrelsen anført, att platsens lämplighet för detta ändamål syntes vara genom den verkställda utredningen ådagalagd.

Domänstyrelsen hade i utlåtande af den 17 april 1896 till en början erinrat, hurusom, efter det vid fråga om försäljning af lägenheten Stora Strandåker kammarkollegium i utlåtande den 2 februari 1881 hemställt, att då, enligt hvad Kongl. Maj:ts befallningshafvande och medicinalstyrelsen meddelat, lägenheten kunde blifva behöflig till plats för Visby hospital vid dettas möjligen förestående förflyttning från dess läge inom staden, med lägenhetens försäljning måtte tills vidare få anstå och lägenheten utarrenderas, Kongl. Maj:t härtill genom bref den 4 mars 1881 lemnat bifall, hvarefter lägenheten varit på arrende upplåten, med skyldighet för nuvarande arrendatorn att afflytta å laga fardag efter uppsägning, hvilken ock skett, så att arrendatorn skulle afträda lägenheten den 14 mars 1898. Domänstyrelsen hade förklarat sig icke hafva något att erinra emot att lägenheten, som icke vore för något skogsväsendets behof användbar, finge till landstinget mot den erbjudna köpeskillingen försäljas, dervid domänstyrelsen tillika föreslagit, att tillträdestiden måtte bestämmas till den 14 mars 1898, att köparen skulle tillförbindas att, om så påfordrades, uppsätta och underhålla stängsel kring området mot kronans mark, samt att köpeskillingen skulle till länets landtränteri inbetalas vid tillträdet.

Uti frågans så beskaffade skick hade landstinget i skrifvelse den 3 oktober 1896 hemställt om medgifvande, att lägenheten Stora Strandåker finge af landstinget, för uppförande af nytt länslasarett, hvars anläggning

syntes allt mera påträngande, utan föregående auktion inköpas för den vid förenämnda arrende- och saluvärdering den 17 december 1895 uppskattade värdesumma af 1,443 kronor, samt på af domänstyrelsen i öfrigt föreslagna villkor, med det blifvande lasarettet jemväl förbehållen rätt till anläggande och nyttjande af vattenledning genom förberörda lägenheten St Görans betning, samt meddelat, att landstinget vore villigt att för lasarettets räkning till kronan försälja det nuvarande lasarettets byggnader till pris, som af Kongl. Maj:t pröfvades skäligt och som af landstinget funnes antagligt.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande hade i ett den 7 november 1896 i ärendet afgifvet utlåtande sökt, med framhållande af åtskilliga omständigheter, påvisa det angelägna behovet äfven af hospitalets utvidgning och hurusom detta behof skulle kunna genom den nu föreslagna inlösen af lasarettets byggnader väsentligen tillgodoses, hvarjemte Kongl. Maj:ts befallningshafvande i öfrigt yttrat, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande ansåge länet icke blott vara egare till sjelfva lasarettbyggnaderna, utan jemväl hafva egande- eller åtminstone besittningsrätt till den för lasarettets behof disponerade tomten, utgörande en del af de från äldre tid Visby hospital tillhöriga, på ömse sidor af Norra Kyrkogatan belägna tomterna. Eganderätten till byggnaderna, hvilka blifvit för lasarettsvården uppförda med bidrag af öfverskottsmedel på grund af förut åberopade kongl. brefvet den 30 december 1830, men i öfrigt på länets egen bekostnad, borde, enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förmenande, i hvarje fall få anses vara länets obestriddliga tillhörighet, äfven om nämnda öfverskottsmedel redan vid sagda tidpunkt, och således långt innan hospitalets många egendomar i staden och på landsbygden blifvit från länet indragna till statsverket, varit att hänföra till statsmedel. Då landstinget nu, utan att göra anspråk på något visst belopp såsom ersättning för lasarettets öfverlåtande till kronan, stannat vid att erbjuda kronan det samma till pris, som kunde af Kongl. Maj:t prövas skäligt och för landstinget antagligt, förestälde Kongl. Maj:ts befallningshafvande sig, att i sådant hänseende icke med fog kunde föreslås något belopp, som vore mindre än hälften af byggnadernas vid förut angifna uppskattning funna värde af 56,000 kronor. Derest landstinget låte sig nöja med halfva detta belopp eller 28,000 kronor såsom godtgörelse för afstående af sin rätt till lasarettstomten med derå befintliga byggnader, och om kostnaden för lasarettets förändrade inredning till hospitalets ändamål nu finge beräknas till högst 7,000 kronor, skulle hela utgiften för hospita-

lets af behovet påkallade utvidgning ej komma att öfverstiga ett belopp af 35,000 kronor. Innehafvaren af lägenheten S:t Görans betning, hospitalssysslomannen T. Enequist, hvilkens yttrande i ämnet genom kammarkollegium infodrads, hade dervid förklarad hinder från hans sida icke möta för anläggning och nyttjande för det ifrågasatta nya lasarettets räkning af vattenledning genom berörda, honom anslagna lägenhets område.

Kammarkollegium hade i utlåtande, som efter remiss afgifvits den 11 februari 1897, meddelat, att å en 1877 års jordeböksförändrings-extrakt för länet åtföljande förteckning öfver Visby hospital vid 1876 års utgång tillhörande jordlägenheter funnes upptagna inom Visby stads egovälde dels Stora Strandåker n:o 3, om 29 qvadratrefvar 50,50 qvadratstänger, med grundränta af 5 kubikfot 5 kannor spanmål och 1 krona 23 öre i penningar jemte för lägenheten intill midfastan år 1883 utgående årligt arrende af 31 kubikfot 1 kanna spanmål, dels ock S:t Görans kyrkogård n:o 11, om 20 qvadratrefvar 63,25 qvadratstänger, med en grundränta af 5 ö smör och 50 öre i penningar jemte anteckning att lägenheten disponerades af hospitalssysslomannen, äfvensom att båda dessa lägenheter med berörda grundräntor och arrende blifvit jemlikt kongl. brefvet den 12 maj 1876 till statsverket indragna, hvarvid dock hospitalssysslomannen syntes hafva fått fortfarande disponera den sistnämnda lägenheten, hvilken uppenbarligen vore densamma som den i målet omförmälda S:t Görans betning, samt att collegium i öfrigt icke vore i tillfälle att i ärendet lemna någon upplysning utöfver hvad de till kammarkollegium remitterade handlingarna innehölle.

Beträffande sjelfva frågan hade kammarkollegium anført, att, för den händelse inlösen af lasarettets byggnader för lasarettets räkning skulle af Kongl. Maj:t pröfvas nödig eller lämplig, hvarom något yttrande af collegium icke, enligt kollegii förmenande, påfordrades, collegium — enär vid en sådan inlösen ersättning alltid syntes böra utgå för den af landstinget, enligt hvad upplyst vore, å lasarettets utvidgande och förbättring nedlagda kostnad 26,546 kronor 65 öre, men deremot syntes vara tvifvelaktigt, om och i hvad mån landstinget derutöfver kunde gent emot hospitalet eller statsverket göra gällande något anspråk på vederlag vare sig för lasarettbyggnaderna eller den tomt, hvarå dessa funnes uppförda — för sin del förestälde sig, att den af Kongl. Maj:ts befallningshafvande ifrågasatta lösesumman, 28,000 kronor, skulle vara ett efter förhållandena temligen väl afpassadt belopp, samt att collegium icke haft något att erinra emot den ifrågakomna försäljningen till landstinget af lägenheten

Stora Strandåker n:o 3 på de af domänstyrelsen föreslagna villkor, med landstinget dervid jemväl förbehållen rätt till anläggande och nyttjande för blifvande nytt lasarets behof af vattenledning genom lägenheten S:t Görans kyrkogård eller S:t Görans betning.

I anledning af hvad kammarkollegium i ärendet anført, hade medicinalstyrelsen, efter remiss, den 10 mars 1897 afgifvit förnyadt utlåtande, dervid styrelsen, under åberopande af sitt den 30 mars 1896 afgifna yttrande, hufvudsakligen anført följande. Kunde de ifrågavarande lasaretsbyggnaderna för hospitalets räkning förvärfvas för ett billigt pris, ansåge styrelsen det vara skäl att tillse, huruvida hospitalet skulle kunna beredas flera sjukplatser genom förvärfvande af lasaretsbyggnaderna och derigenom bättre motsvara kommande tiders anspråk på ökad utrymme samt huruvida äfven andra förmåner för sjukvården kunde vinnas genom det föreslagna köpet. Den förnämsta förmånen blefve utan tvifvel, att de båda anstalterna, hospitalet och lasarettet, blefve skilda från hvarandra och kunde utveckla sig på det sätt, som bäst öfverensstämde med hvardera anstaltens ändamål. Hospitalet blefve befriadt från det buller och den oro, som det tätt intill belägna lasarettet, hvarest alltid förekomme en liflig trafik af kommande och gående, måste medföra och som verkade störande på hospitalspatienterna. Lasarettet åter kunde utvidgas och tillika få en välordnad operationsafdelning, som icke kunde erhållas i den nuvarande lasaretsbyggnaden, utan att dertill toges i anspråk sjukrum, hvilka icke kunde såsom sådana undvaras. En förbättring af sjukvården så väl å hospitalet som å lasarettet kräfde således ett åtskiljande af båda anstalterna. Hospitalet hade visserligen på senare åren undergått vissa förbättringar genom anläggande af en ny cellafdelning, utvidgning af verkstadsrummen och införande af aflopsledning m. m., men det begränsade området medförde den olägenheten, att patienterna ej kunde sysselsättas med jordbruk och något mera omfattande trädgårdsarbete, utan endast med arbete inom hus å därför afsedda verkstäder. Denna olägenhet skulle minskas, om hospitalets nuvarande lilla trädgård genom lasarettstomtens förvärfvande blefve utvidgad och sålunda mera användbar för berörda ändamål. De byggnader, som skulle tillfalla hospitalet genom det föreslagna köpet, vore sjelfva lasaretsbyggnaden, ett obduktionshus, ett vedskjul och ett afträdeshus. Lasaretsbyggnaden vore uppförd af sten i två våningar och hade en korridor i midten af byggnaden. Der finnes en köks- och en badafdelning, som utan nämnvärd förändring kunde användas för hospitalets behof. De rum, som nu nyttjades dels som sjuk-

rum, dels som bostadsrum för betjening, kunde användas för hospitalets behof på det sätt, att rummen åt gårdssidan begagnades som dag- och sofrum för lugna patienter och rummen åt gatan bestämdes till bostadsrum för sjukvårds- och ekonomibetjening. Äfven nuvarande operationsafdelningen och läkarens expeditjonsrum och väntrum kunde få användning och lokal beredas för direktionssammanträden samt läkarens och sysslomannens expedition. Den hufvudsakligaste vinsten för hospitalets sjukvård blefve den, att man bättre än hittills kunde skilja lugna patienter och konvalescenter från oroliga, opålitliga och bråkiga. Såsom hospitalet nu vore inrättadt, kunde endast de våldsamma, förstörande och svårt osnygga frånskiljas från de öfriga genom att öfverföras till cell- eller isoleringsrum. Alla de öfriga patienterna måste vistas tillsammans i dagrummen och vore äfven om nätterna hänvisade till ett mindre antal sofrum. En icke oväsentlig förbättring ansåge styrelsen genom inköpet kunna vinnas för måttliga omkostnader, under antagande att det sist föreslagna priset, 28,000 kronor, fastställdes, och då kostnaden för de förändringar, som behöfde vidtagas för att göra lasarettbyggnaden användbar för hospitalets behof, antagligen icke uppginge till något afsevärdt belopp. Skulle uppförande af ett nytt hospital utanför staden visa sig i framtiden nödvändigt och lämpligt, syntes de nu till inköp ifrågasatta byggnaderna med dertill hörande tomter kunna med lätthet försäljas för nyssnämnda pris. Enär alltså genom inlösen för hospitalets räkning af lasarettets byggnader hospitalet blefve i åtskilliga afseenden förbättradt, då vidare den föreslagna lösesumman motsvarade de beräknade förmånerna och då slutligen hospitalet och lasarettet, till fördel för bådas sjukvård, derigenom blefve åtskilda, hade medicinalstyrelsen tillstyrkt bifall till det väckta förslaget samt hemställt, att alla för närvarande till Gotlands läns lasarett och kurhus hörande byggnader jemte tomter finge till förbättring och utvidgande af Visby hospital förvärfvas för den ifrågasatta köpeskillingen 28,000 kronor.

Sedan genom remiss förnyadt yttrande i ärendet infordrats från landstinget, hade detta uppdragit åt lasarettsdirektionen att till 1898 års landsting låta upprätta nytt förslag till länslasarett, hvarefter landstinget i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 29 nästlidne september anført, bland annat, följande.

Landstinget hade, under förutsättning att staten för hospitalets utvidgande öfvertog lasarettets nuvarande byggnader och tomter, samt att lägenheten Strandåker finge förvärfvas till tomt för det nya läns-

lasarettet, beslutit uppförande af ett nytt länslasarett till ett beräknadt pris af högst 325,000 kronor. Ehuru väl landstinget icke kunde finna annat, än att det af embetsverken ifrågasatta värdet å det nuvarande lasarettets byggnader vore synnerligen lågt, såsom utgörande allenast hälften af deras i behörig ordning uppskattade värde, vore landstinget, för hufvudändamålet vinnande, samt under förutsättning och vilkor att landstinget i enlighet med den derom af 1896 års landsting gjorda ansökan förvärfvade eganderätt till indragna hospitalslägenheten n:o 3 Stora Strandåker, dock villigt till kronan för hospitalets utvidgande öfverlåta ifrågasvarande, till lasarettet och kurhuset hörande byggnader och tomter, som tillhörde landstinget, mot en ersättning af 28,000 kronor, dock att denna egendom icke skulle till kronan afträdas, förrän de nya lasarettbyggnader, hvilkas uppförande landstinget nu beslutit, hunne blifva för sitt ändamål användbara.

I skrifvelse den 21 oktober 1898 hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande hemställt om bifall till hvad landstinget begärt samt medicinalstyrelsen, domänstyrelsen och kammarkollegium förordat.

Sedan departementschefen i anledning häraf anmodat domänstyrelsen att inkomma med yttrande, huruvida och på hvad vilkor indragna hospitalslägenheten n:o 3 Stora Strandåker kunde till landstinget för omfördälda ändamål upplåtas med angifvande tillika, derest lägenheten ansåges kunna till landstinget försäljas, af tillträdestiden och dagen, då köpeskillingen senast borde vara erlagd, hade domänstyrelsen i skrifvelse den 2 innevarande månad, med öfverlemnande af infordrade yttranden i ämnet från lasarettsdirektionen och Kongl. Maj:ts befallningshafvande, afgifvit det begärda utlåtandet; och inhemtades af dessa handlingar, bland annat:

att, i afvaktan på Kongl. Maj:ts beslut om disposition af lägenheten Stora Strandåker, densamma blifvit på arrende upplåten under ett års tid från den 14 mars 1898 till enskild person mot en arrendeavgift af 20 kronor;

att lasarettsdirektionen, som framhållit önskvärdheten af att tillträdestiden å lägenheten måtte bestämmas att ega rum så fort ske kunde och utan fardag, för möjliggörande häraf förklarar sig villig att från den 14 mars 1899 under ett års tid på arrende öfvertaga lägenheten på enahanda vilkor, hvarunder den för närvarande vore utarrenderad, äfvensom att direktionen önskade genast vid köpets afslutande erlägga köpeskillingen för lägenheten;

att Kongl. Maj:ts befallningshafvande, under förmälan att lägenheten

Stora Strandåker äfvenledes nu vore taxerad till allenast 800 kronor, samt att någon benägenhet till bebyggande af i närheten varande lägenheter icke visat sig, så att regleringsplan öfver området ännu ej vore uppgjord eller ens föreslagen, förklarar sig anse, det lägenheten vid arrende- och saluvärdering den 17 december 1895 åsatta saluvärde, 1,443 kronor, fortfarande fullt motsvara lägenhetens verkliga värde och, i likhet med lasarettsdirektionen, föreslagit, att tillträdestiden måtte bestämmas att ega rum så fort ske kunde, efter det Kongl. Maj:t och Riksdagen fattat beslut i frågan, äfvensom att köpeskillingen borde vid köpets afslutande kontant erläggas, samt, med anledning af hvad lasarettsdirektionen anfört, hemställt, att lägenheten måtte få åt lasarettsdirektionen upplåtas å arrende på ett års tid från den 14 mars 1899 på samma vilkor, hvarunder den för närvarande vore upplåten, dock med skyldighet för direktionen att erlägga 1899 års arrendeafgift, äfven om köp komme att afslutas vare sig före eller efter det arrendetiden inträdt; samt

att domänstyrelsen, som vidhållit sin förut gjorda hemställan om köpeskillingens belopp och om vilkor i afseende på områdets inhägnande, vidare anfört, att lägenheten kunde den 14 mars 1899 af landstinget få tillträdas, men att, för den händelse förberedande åtgärder för upplåtelsen dessförinnan icke kunde medhinnas och lägenheten sålunda måste ånyo utarrenderas, tillträdestiden ej syntes kunna bestämmas förr än till den 14 mars 1900, derest icke domänstyrelsen bemyndigades att träffa aftal om lägenhetens skötsel från den 14 mars 1899 med lasarettsdirektionen såsom denna hemställt och på de af Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreslagna vilkor, i hvilket fall tillträdestiden syntes kunna bestämmas till viss tid, t. ex. en månad efter meddelandet af Kongl. Maj:ts beslut i ärendet, och att domänstyrelsen i hvad fall som helst ansåge, att köpeskillingen borde i länets ränteri inbetalas å tillträdesdagen.

I skrifvelse den 21 innevarande månad hade medicinalstyrelsen anmält, att sysslomannen vid Visby hospital Enequist numera, på gjord ansökning, erhållit entledigande med nästlidna års utgång från sin tjänst vid hospitalet samt att han icke egde rätt till eller, enligt hvad hospitalsdirektionen upplyst, gjorde anspråk på fardag å den honom såsom hospitals-syssloman på lön anslagna lägenheten S:t Görans betning, hvilken vid 1898 års utgång komme att af Enequist afträdas.

För egen del har departementschefen anfört, att, sedan Kongl. Maj:t på föredragning den 30 sistlidne december af t. f. chefen för finansdepartementet beslutit bemyndiga domänstyrelsen att träffa aftal med lasarettss-

direktionen i Visby om upplåtande af ifrågavarande lägenhet å arrende på ett års tid från den 14 mars 1899 på samma vilkor, hvarunder lägenheten för närvarande vore upplåten, dock med skyldighet för direktionen att erlægga 1899 års arrendeafgift, äfven om köp af lägenheten komme att afslutas vare sig före eller efter det arrendetiden inträdt, ville departementschefen, på grund af hvad i detta ärende förekommit, hemställa om framläggande för Riksdagen af ifrågavarande proposition.

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling förevarande framställning blifvit hänvisad, har beträffande den föreslagna försäljningen af ifrågavarande lägenhet icke haft annat att erinra, än att, på sätt vid dylika försäljningar under en följd af år iakttagits, föreskrift synes böra lemnas derom, att den inflytande köpeskillingen må användas på enahanda sätt, som är bestämdt i fråga om köpeskillingarne för de hemman och lägenheter, hvilkas försäljning eger rum jemlikt kongl. brefvet den 29 maj 1874, eller till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må

a) medgifva *dels* att den kronan tillhöriga indragna hospitalslägenheten Stora Strandåker n:o 3 invid Visby stad med en areal af 2 hektar 60,1 ar må för uppförande derstädes af nytt länslasarett till Gotlands läns landsting försäljas mot en köpeskillning af 1,443 kronor, med rättighet för landstinget att tillträda lägenheten å den dag Kongl. Maj:t finner godt bestämma, samt under vilkor att landstinget å tillträdesdagen till länets ränteri inlevererar köpeskillingen äfvensom framdeles, der så påfordras, låter uppsätta och underhålla stängsel omkring ifrågavarande område mot kronans mark, *dels* att för blifvande länslasarets behof må afgiftsfritt anläggas och, för den tid sådant kan vara erforderligt, nyttjas vattenledning genom kronolägenheten S:t Görans kyrkogård n:o 11 eller S:t Görans betning, *dels ock* att den inflytande köpeskillingen må användas på enahanda sätt, som är bestämdt i fråga om köpeskillingarne för de

hemman och lägenheter, hvilkas försäljning eger rum jemlikt kongl. brefvet den 29 maj 1874; samt

b) på extra stat för år 1900 anvisa ett belopp af 28,000 kronor till förvärfvande af de landstinget tillhöriga byggnader och tomter, som nu användas för länets lasarets och kurhus' behof, att dermed förbättra och utvidga Visby hospital.

Stockholm den 24 februari 1899.

På statsutskottets vägnar.

CHR. LUNDEBERG.